

היום נלמד בעזרת ה':

חולין דף קיג

קושיא: מיתיבי 'דג טהור שמלחו עם דג טמא, מותר'. מאי לאו שהיו שניהן מלוחין: לכאורה מדובר בברייתא הזו ששני הדגים מלוחים. ובכל אופן כתוב שדג הטהור לא בולע את הציר של הטמא! תירוצ: לא, כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל: מדובר שדג הטהור היה מלוח והדג הטמא היה בלא מלח, ומכיון שהיה בלא מלח הוא לא פלט כלום.

קושיא: והא מדקתני סיפא אבל אם 'היה טהור מליח וטמא תפל, מותר': אם כן משמע שברישא ('דג טהור שמלחו עם דג טמא, מותר') מדובר ששניהם מלוחין. תירוצ: פרושי קא מפרש: הברייתא מפרשת את מה שאמרה ברישא. וכך כוונת הברייתא - טהור שמלחו עם דג טמא מותר, כיצד? שהיה טהור מליח וטמא תפל.

הוכחה: הכי נמי מסתברא: וכך גם מסתבר לומר. כי אם תעלה בדעתך שברישא מדובר ששניהם מלוחים, קשה! אם כששניהם מלוחים הדג הטהור מותר, אז הברייתא צריכה לומר שכשטהור מליח והטמא תפל הדג הטהור מותר? דחייה: אי משום הא לא איריא: משם אין הוכחה. כי הברייתא כתבה את הסיפא לגלות על הרישא. דהיינו שלא תאמר שברישא מדובר בדג טהור מליח ודג טמא תפל ולכן הטהור מותר, אבל כששניהם מלוחין הדג הטהור אסור. לכן כתבה הברייתא בסיפא שאם הטהור מליח והטמא תפל מותר, כדי שתבין שברישא מדובר ששניהן מלוחין ואפילו הכי הטהור מותר.

קושיא: ת"ש מסיפא דסיפא: בהמשך של הברייתא כתוב 'אבל אם היה טמא מליח וטהור תפל אסור'. משמע שדוקא טמא מליח וטהור תפל הדג הטהור אסור, אבל כששניהן מלוחין הוא מותר. שלא כמו רבא!

תירוצ: אידי דתנא רישא: אגב שאמרה הברייתא ברישא 'טהור מליח וטמא תפל' כשר, היא אמרה בסיפא באותו מטבע לשון 'טמא מליח וטהור תפל' אסור. אבל באמת גם כששניהם מלוחים הוא אסור.

*

אמר שמואל - אין הבשר יוצא מידי דמו, אלא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה: צריך למלוח היטב ולשטוף במים היטב.

אתמר: רב הונא אמר שהפעולות שצריך לעשות כדי להוציא את הדם הן 'מולח ומדיח'. ואילו בבבליא כתוב 'מדיח ומולח ומדיח'. הגמרא אומרת שאין מחלוקת, ולכו"ע צריך לעשות שטיפה מליחה ושטיפה. אלא שרב הונא דיבר על מקרה ששטפו את הבשר בבית המטבחים, ואילו הבבליא דברה על מקרה שלא שטפו אותו.

רב דימי מנהרדעא: היה מולח במלח גס, ולאחר שעבר זמן המליחה היה מנער את המלח משום שנבלע בו דם. (אבל מלח דק אין צריך לנער כי הוא נמס).

אמר רב משרשיא אין מחזיקין דם בבני מעיים: ולכן לא צריך למלוח אותם. ומבאר הגמרא שהדברים אמורים על ה'כרכשא' (= חולחולת), והמעיים (= כגון הקיבה והכרס), ו'הדרא דכנתא' (= הדקין הסובבים את הכנתא).

אמר שמואל: צריך להניח את הבשר בשעת המליחה על גבי כלי מנוקב כדי שהדם יזוב החוצה.

רב ששת: היה מולח חתיכה חתיכה בפני עצמה. קושיא: **תרי מאי טעמא לא:** מודע הוא לא מלח שתי חתיכות ביחד? משום שהדם יוצא מחתיכה אחת ונבלע בחתיכה השניה, אם כן גם חתיכה אחת אסור למלוח כי הדם יוצא מצד אחד של החתיכה ונבלע בצד השני שלה! אלא מסיקה הגמרא שאין הבדל בין המקרים. וכמו שמותר למלוח חתיכה אחת בפני עצמה, כך גם מותר למלוח שתי חתיכות ביחד.

*

אמר שמואל משום ר' חייא: השובר את המפרקת של הבהמה לאחר השחיטה עוד קודם שתצא נפשה, 'הרי זה מכביד את הבשר וגוזל את הבריות ומבליע דם באיברים'. כלומר בגלל שהוא שובר את המפרקת הוא גורם שהדם לא יצא החוצה לאחר השחיטה, אלא יבלע באיברים (כי בגלל שבירת המפרקת אין לבהמה כח להוציא את הדם), והוא וגוזל את הבריות כי הבשר שוקל יותר והוא מוכר אותו יותר יקר שלא כהוגן.

איבעיא להו: מה כוונתו של שמואל? האם יש כאן רק בעיה אחת, שהוא מכביד את הבשר וגוזל את הבריות וזאת בגלל שהוא מבליע את הדם באיברים. אבל אם הוא לא רוצה למכור את הבהמה, מותר לו לשבור את מפרקתה, כי הוא יכול למלוח את הבשר ולהוציא את הדם. או שכוונת שמואל שיש כאן שתי בעיות, א. הוא גוזל את הבריות כשמוכר את הבשר כבד יותר. ב. הוא מבליע דם באיברים בלי יכולת לצאת אפילו במליחה. ואם כן גם לעצמו אסור לו לשבור אותה, כי אין לו אפשרות לאכול את הבשר הזה.

משנה: המעלה את העוף עם הגבינה על השלחן, אינו עובר בלא תעשה:

נמרא: הא אוכלו עובר בלא תעשה: משמע מדברי המשנה שדוקא על העלאה הוא פטור, אבל אם יאכל עוף עם גבינה (בתבשיל) הוא יעבור על לא תעשה. ואם כן מוכח שבשר עוף בחלב אסור מדאורייתא, שלא כמו שיטת רבי עקיבא!

דחייה: אימא: כוונת המשנה שהמעלה את העוף עם הגבינה על השולחן, אינו מגיע לידי לא תעשה, כי גם אם יאכל אותם בטעות, זהו רק איסור דרבנן. וכרבי עקיבא.

משנה: בשר בהמה טהורה וכו': דוקא אם גם הבשר וגם החלב הם של בהמה טהורה, אסור לבשל אותם וגם התבשיל אסור בהנאה. אבל אם הבשר או החלב הם של בהמה טמאה, מותר לבשל ומותר בהנאה (אמנם בכל מקרה אסור באכילה בגלל הבהמה הטמאה).

ר' עקיבא אומר: חיה ועוף אין איסור מהתורה לבשל אותם בחלב. משום שנאמר "לא תבשל גדי בחלב אמו" שלוש פעמים (והיה מספיק לכתוב "לא תבשל בחלב אימו"), כדי למעט שלוש דברים; חיה, עוף, ובהמה טמאה. שאין איסור לבשלם בחלב מהתורה.

רבי יוסי הגלילי אומר: רבי יוסי סובר שרק עוף מותר מהתורה, אבל חיה אסורה. שנאמר "לא תאכלו כל נבלה" ובהמשך אותו הפסוק נאמר "לא תבשל גדי בחלב אמו", ללמד שדבר האסור משום נבלה אסור לבשל אותו בחלב. ולפי זה עוף שהוא אסור משום נבלה, הייתי יכול לחשוב שיהיה אסור לבשל אותו בחלב, על

כך נאמר "לא תבשל גדי בחלב אימו" למעט עוף שאין לו חלב אם, כי עוף נקבה אינה מניקה. אבל חיה שיש בה איסור נבלה ויש לה חלב אם, אכן אסורה בבישול.

נמרא: שאלה: מנא הני מילי? מניין לנו שכל בהמה טהורה אסורה לבשל בחלב, ולאו דוקא "גדי" המוזכר בפסוק? תשובה: אמר ר' אלעזר: נאמר "וישלח יהודה את גדי העזים". דוקא כאן מפרטת התורה שהיה זה "גדי עזים", כדי ללמד שבכל מקום שנאמר "גדי" סתם, גם פרה ורחל נכללים במשמעות "גדי".

קושיא: ולילף מיניה: אדרבא, עלינו ללמוד מיהודה שבכל מקום שנאמר "גדי" הכוונה דוקא לגדי עיזים. (דרך לימוד זו נקראת 'גזירה שווה'. כמו שמצאנו שם ש"גדי" הכונה לעז בלבד, כך גם בכל מוקם שנאמר "גדי" הכוונה לעז בלבד). **תירוץ:** כתיב קרא אחרינא: יש פסוק נוסף שמפרט גדי עיזים "ואת עורות גדי העיזים". ללמד שדוקא כאן מדובר בגדי העיזים, אבל בכל מקום שנאמר "גדי" סתם אפילו פרה ורחל נכללים במשמעותו.

קושיא: ולילף מיניה: נלמד משם לכל מקום ש"גדי" הכוונה לעז. תירוץ: הוּוּ להוּ שני כתובין: מכיון שיש כאן שני לימודים של "גדי העיזים", יש לנו כלל שישני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין!

קושיא: הניחא למ"ד אין מלמדין, אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר? תירוץ: תרי מיעוטי כתיבי עיזים העיזים: בכל פעם כתוב "גדי העיזים" באות ה', ונמצא שיש כאן יתור נוסף בכל פעם של האות ה'. ולכן בכל פעם האות ה' ממעטת שדוקא כאן ה"גדי" הוא "עיזים", ולא בשאר מקומות שנאמר "גדי".

*

אמר שמואל: יש שישה לימודים מ"גדי". א. "גדי" לרבות את החֵלֶב = שאם בישל חֵלֶב בחֵלֶב עובר על איסור בשר בחלב. ב. "גדי" לרבות את המתה = אם בישל בשר נבלה בחלב, עובר על האיסור. ג. "גדי" לרבות את השליל = אם בישל עוֹבֵר בחלב, עובר על האיסור. ד. "גדי" להוציא את הדם = אם בישל דם בחלב אינו עובר על האיסור. ה. "גדי" להוציא את השליא = אם בישלה בחלב אינו עובר. ו. "גדי" להוציא את הטמאה = אם בישל בשר טמאה בחלב טהורה אינו עובר.

ויש שלושה לימודים מ"בחלב אימו". א. "בחלב אימו" ולא בחלב זכר ב. "בחלב אימו" ולא בחלב שחוטה - חלב שנמצא בדדי הבהמה לאחר השחיטה. ג. "בחלב אימו" ולא בחלב טמאה (שאם בישלו בבשר טהורה אינו עובר).

קושיא: הא תלתא גדי כתיבי ואנן שיתא דרשינן! הרי כתוב בתורה רק שלוש פעמים "גדי", ואיך שמואל דורש שישה לימודים? תירוץ: **קסבר שמואל וכו':** שמואל סובר שאיסור חל על איסור, ולכן אין סיבה שאיסור בשר בחלב לא יחול על איסור חלב ואיסור מתה (נבלה). ואם כן שניהם נלמדים מעיקר האיסור, והיינו מה"גדי הראשון.

בנוסף, דם, פשוט שאינו "גדי", ואין צורך בלימוד מיוחד למעט אותו. וכן שליא היא 'פירשא' (= לכלוך והפרשה) בעלמא, ואין צורך בלימוד למעט אותה. ואם כן נשארו לנו שני לימודים של "גדי", אחד לרבות את השליל, ואחד למעט בשר בהמה טמאה.

קושיא: וסבר שמואל איסור חל על איסור? והאמר שמואל משום ר' אלעזר: מנין שאם כהן טמא אכל תרומה טמאה, אינו חייב מיתה? שנאמר באיסור לכהן טמא לאכול תרומה "ומתו בו כי יחלוהו". מכאן לומדים שדוקא אם התרומה טהורה, שאז הכהן מחלל אותה כשאוכל אותה בטומאתו, הוא חייב מיתה. אבל אם אוכל תרומה טמאה שהיא כבר מחוללת ועומדת, הוא אינו חייב מיתה. מוכח שאין איסור טומאת הגוף של הכהן חל על איסור תרומה טמאה.

הגמרא מתרצת שלושה תירוצים:

איבעית אימא בעלמא איסור: שמואל אכן סובר שבכל מקום איסור כן חל על איסור, ודקא שם התורה מיעטה באופן מיוחד ואמרה "ומתו בו" ללמד ששם אין איסור חל על איסור.

איבעית אימא: להיפך. שמואל סובר שבכל מקום אין איסור חל על איסור, ודקא כאן התורה ריבתה באופן מיוחד מ"גדי" שאיסור כן חל איסור.

ואיבעית אימא הא ידיה הא דרביה: שמואל עצמו סובר שאיסור כן חל על איסור, ומה שאמר לגבי תרומה טמאה זוהי שיטת רבו רבי אלעזר שסובר שאין איסור חל על איסור.

*

בעא מיניה רב אחדבוי בר אמי מרב: המבשל בחלב של גדי צעירה, שעדיין לא ילדה אף פעם ולא הניקה אף פעם, אמנם היא מתקרבת ללידה הראשונה שלה ולכן יש לה חלב. האם יש בזה איסור בשר בחלב?

אמר ליה: מכך ששמואל הוצרך לומר 'בחלב אמו ולא בחלב זכר', והרי היה יכול לומר חידוש גדול יותר 'ולא בחלב שלא ילדה'. משמע שדוקא חלב זכר לא, בגלל שהוא לעולם לא יגיע למצב של 'אם'. מה שאין כן נקבה שהיא תגיע למצב ל'אם' החלב שלה כבר אסור קודם לכן.